

PRIOPĆENJE

Južnoafrička Republika u stagnaciji: kako izaći iz zamke gospodarskog zastoja?

Zagreb, 27. listopada 2025. – Gotovo dva desetljeća od ulaska u BRICS, Južnoafrička Republika nije ispunila razvojna obećanja. BDP po stanovniku u 2025. godini niži je nego 2007., a društveni pokazatelji bilježe značajan pad: visoka nezaposlenost, rastuće siromaštvo i ozbiljno narušena infrastruktura. Za razliku od azijskih i latinoameričkih zemalja u razvoju, „Nacija duge“ ostala je zarobljena u niskom rastu, sputana dvjema ključnim strukturnim ograničenjima: nefunkcionalnim energetske sustavom i dubokim poremećajima na tržištu rada.

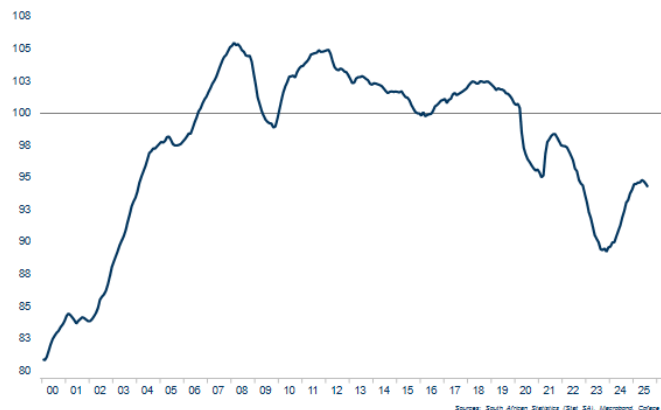
‘Južnoafrička Republika nalazi se na prekretnici. Zemlja ima potencijal za oporavak – raznoliku industrijsku bazu, snažan financijski sektor i vjerodostojne institucije – no strukturni problemi u energetici i zapošljavanju kočje napredak. Bez dubokih i trajnih reformi, potencijal rasta ostat će trajno ograničen. Coface predviđa rast od samo 0,8 % u 2025. i 1,3 % u 2026. godini.’ Aroni Chaudhuri, Coface ekonomist za Afriku

Od nade 2000-ih do postpandemijskog razočaranja

Potaknuta rastom cijena sirovina i uspješnom integracijom u globalnu trgovinu, Južnoafrička Republika bilježila je **prosječni godišnji rast od 4,3% tijekom 2000-ih**. Investicije su bile snažne, potrošnja kućanstava stabilna, a zemlja se činila spremnom za brzi razvoj uz bok drugim tržištima u nastajanju.

No, tri uzastopne krize – financijska kriza 2008., kraj superciklusa sirovina 2014. i pandemija – razotkrile su duboke strukturne slabosti. Danas su **investicije slabe, čine tek 14,5% BDP-a**, što je nedovoljno za poticanje gospodarstva i obnovu infrastrukture, te znatno ispod razine usporedivih zemalja.

Electricity generated & available for distribution
(Index, 2015=100, SA, 4-quarter moving average)

Source: South African Statistics (Stat SA), Macrotrend, Coface

Energetska kriza: glavna kočnica rasta

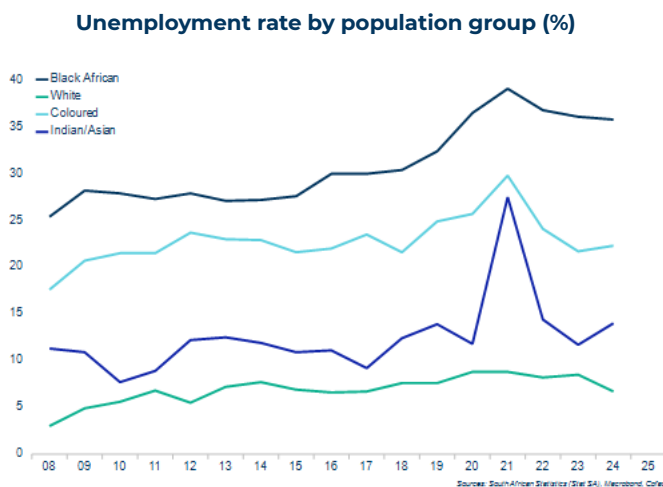
Električna energija, okosnica južnoafričkog gospodarstva, postala je njegova Ahilova peta. **Eskom, javni monopol koji kontrolira više od 90% proizvodnje**, trpi kronični nedostatak ulaganja već više od desetljeća. Realna ulaganja počela su padati od 2012. i nisu se oporavila na vrijeme.

Uzrok leži u neadekvatnoj regulaciji tarifa i lošem upravljanju. Do 2008. cijene električne energije umjetno su održavane niskima kako bi se podržale energetske intenzivne industrije. Kada su vlasti konačno uvele realniju tarifnu politiku, već je bilo prekasno: zastarjela infrastruktura uzrokovala je sve češće prekinde, potražnja je padala, a Eskom se našao u začaranom krugu duga. Između 2008. i 2019. tarife su se učetverostručile, ali problemi s opskrbom nisu riješeni.

Posljedice su katastrofalne: masovna isključenja struje paraliziraju gospodarsku aktivnost, uništavaju proizvodne kapacitete, odvrćaju privatne investitore i pogoršavaju javne financije. Državno jamčeni dug Eskoma eksplodirao je, a **omjer javnog duga prema BDP-u porastao je s 28 % u 2007./2008. na 76 % u 2024./2025.**

Duboko neuravnoteženo tržište rada

Stopa nezaposlenosti od 33,2% u drugom kvartalu 2025. u Južnoafričkoj Republici, je jedna od najviših razina nezaposlenosti u svijetu. Ova situacija rezultat je toksične kombinacije čimbenika: deindustrijalizacije od 2008., nesklada između ponude i potražnje za vještinama (**42% radno sposobnog stanovništva nema srednjoškolsko obrazovanje**) te teritorijalnog nasljeđa apartheida koje velik dio stanovništva drži daleko od gospodarskih središta.

Unatoč kraju apartheida prije više od 30 godina, prostorna segregacija i dalje postoji. Naselja i siromašna područja udaljena su od centara zapošljavanja, uz visoke troškove prijevoza i lošu infrastrukturu. Ova teritorijalna fragmentacija stvara strukturnu isključenost, održava nisku stopu sudjelovanja radne snage i ograničava učinkovitost politika za poticanje zapošljavanja.

Perspektive za oporavak još uvijek neizvjesne

Unatoč izazovima, postoje i pozitivni pomaci. Dolazak koalicijske vlade 2024. označava političku prekretnicu i može donijeti veću pluralnost i nadzor. Pokrenute su velike reforme za restrukturiranje Eskoma, povećanje sudjelovanja privatnog sektora u energetici i ublažavanje regulatornih ograničenja za poduzeća.

No, pred Južnoafričkom Republikom je dug put. Čak i uz ambiciozne reforme, trebat će nekoliko godina da zemlja ponovno ostvari potencijal dinamične i perspektivne ekonomije u nastajanju, kakvom se činila početkom 2000-ih. Za to ima značajne prednosti: najrazvijeniju industrijsku bazu u Africi, sofisticiran financijski sektor, vjerodostojnu središnju banku i punu integraciju u globalne trgovinske i financijske tokove. Ako se strukturne prepreke uklone, Južnoafrička Republika može iskoristiti regionalni afrički rast i ponovno zauzeti mjesto kontinentalne sile.

> Saznajte više i preuzmite publikaciju na [Pukotine u BRIC\(K\)S-u: Zašto JAR stagnira u razvoju | Coface](#) (u .pdf formatu) <

COFACE KONTAKT

Martina Kolarić +385 99 3110 390

martina.kolaric@coface.com

COFACE: FOR TRADE

Tvrtka Coface, kao vodeći svjetski pružatelj usluga upravljanja kreditnim rizikom, već više od 75 godina pruža podršku poduzećima u rastu i razvoju u nesigurnom i nestabilnom okruženju. Bez obzira na veličinu, lokaciju ili sektor, Coface pruža podršku za ~100.000 zadovoljnih klijenata na oko 200 tržišta diljem svijeta, kroz niz rješenja: osiguranje potraživanja, poslovne informacije, naplata potraživanja, Single Risk osiguranje, jamstva, faktoring. Svakodnevno Coface koristi jedinstveno stručno znanje i vrhunsku tehnologiju kako bi omogućio sigurno poslovanje poduzeća, na domaćim i izvoznim tržištima.